

## Klima na Plánsku před stovceti lety

Politický okres Planá tvořily do roku 1900 dva soudní okresy – Planá a Kynžvart. Celek byl nazýván Plánsko a sem vbihající část Tachovské brázdy byla geologicky značena jako Plánská kotlina.

Reliéf terénu, nadmořská výška a směry táhnoucích se pohoří ovlivňují v každém případě klimatické podmínky i menší oblasti. Tyto faktory jsou schopny zvýraznit rozdíly různých míst, co se týká větších klimatických rozmanitostí. Nejnižše položená pahorkatina na Plánsku má poměrně nej-mírnější klima. Studenější a drsnější jsou ty části okresu, kde se nacházejí obce Kynžvart, Stará Voda, Vysoká, Tři Sekery a všechny Smelctály (Hutě). Tam se od jihu přicházející teplé větry nemohou dostat přes vyčnívající pohoří. Výšiny jim zatarasily přístup - jsou tu mnohem prudší a studenější západní a severní větry, protože tato část okresu nemá na severozápadě žádné je chránící pohoří.

Nejdrsnější a pro rostlinný svět nejnepříznivější jsou povětrnostní poměry na výšinách Českého Lesa, kde je obec Žďár, a na Tepelské vrchovině, kde leží Boněnov a Hostičkov, a nakonec v Císařském Lese, kde leží obce Žitná, Smrkovec, Lazy. Často sem náhle vpádající zima ztěžuje osev ozimů a sněhy pokryjí nečekaně a nezřídka sotva dozralý oves. V důsledku toho je v těchto vysoko položených obcích hospodaření obtížnější, protože na podzim se sejdou zemědělské práce setby ozimů, sklizeň obilovin a okopanin a orba do velmi krátkého období.

V nižších polohách se vyvíjejí obiloviny lépe, ale také pěstování ovoce všeho druhu je tu možné, třebaže jakost ani zde není valná. Ve vyšších oblastech na jaře a na podzim nedovolí časté noční mrazíky a nižší úrodnost půdy širší pěstování ovoce.

Výsledky meteorologických pozorování V Chodové Plané (1886)

M o n a t e	Luftdruck in mm			Temperatur in C°		
	höchster	tiefster	mittlerer	höchste	tiefste	mittlere
Jänner	718.90	696.70	709.08	3.8	17.3	3.4
Februar	732.80	698.00	716.72	3.7	20.7	3.8
März	724.20	693.60	715.90	18.5	23.0	1.4
April	725.50	704.50	714.60	23.1	2.1	8.1
Mai	725.10	699.50	715.64	29.3	3.9	11.9
Juni	718.80	706.60	713.10	27.9	3.4	13.7
Juli	722.30	709.0	715.91	32.2	2.8	16.0
August	722.0	714.40	716.86	30.5	2.5	16.4
September	726.80	705.10	718.16	30.8	2.0	14.0
October	727.0	694.60	715.71	23.1	3.6	7.8
November	727.50	704.20	715.37	10.5	6.3	2.8
December	721.60	693.0	709.09	8.9	12.1	0.8
Mittlerer Jahresstand			714.60			6.8

TABULKA čís. 1.

Rozmanitost půdního reliéfu na Plánsku je velká, neboť na západě a severovýchodě okresu dosahuje nadmořská výška až 900 m n.m. a v nížinách 440 m n.m. To podmiňuje, že čtyři roční období začínají tu v nestejně době.

Často již na počátku října jsou pokryty vyšší kopce a svahy poměrně stále se zvyšující sněhovou pokrývkou, a postupně se rozšiřuje zima po krajině dolů z pohoří do pahorkatiny. Na

úbočích, obrácených na sever, se rychle hromadí obrovské sněhové masy, které nutí zvěř vyhledávat blízkost lidských obydlí. Tvrdošijně se pak brání zima nastupujícímu jaru, které přichází v pahorkatině v březnu a v pohořích v dubnu. Podle záznamů obcí Háje, Tři Sekery a Hutí objeví se nečekaně silné mrazy, jako například v červenci 1856 stejně tak 1. až 4. června 1863, 3. července 1864 a 2. června 1869, a to tak, že žito, brambory i zelí zmrzlo. Také se tu vyskytují častěji povětrí spojená s krupobitím.

Jarní osev začíná v teplejších polohách uprostřed března a trvá do počátku května, ve vyšších polohách je od počátku dubna do poloviny května, na horách až v květnu.

Sklizeň obilí začíná v teplejších polohách koncem července a trvá do konce srpna, v horách až do počátku října. Počátek přípravy polí s orbou k podzimnímu osevu počíná koncem června či počátkem července převrácením úhorů a koncem července či počátkem srpna převrácením jetelových polí. Podzimní osev začíná od počátku září a trvá do poloviny října.

Dlouholetá pozorování teplotních poměrů, atmosférických srážek a jiných meteorologických jevů byla prováděna v Chodové Plané v zámeckém parku a na zámku v Kynžvartě ve výšce 585 m n.m. V Chodové Plané (1886) byly zaznamenány výsledky, které uvádí TABULKA čís. 1.

Časté srážky jsou příznivé při mnohých požárech rozlehlých lesů. Stejně tak příznivě usnadňuje geologické složení půdy hromadění vody; neboť z největší části jde o horniny, kterými voda nedokáže proniknout, takže vznikají bažiny, které jsou trvalými prameništi mnoha potoků. Povětrí se mění rok od roku počtem i intenzitou a zdá se početně přibývat, ačkoliv navštěvuje více hornaté části než pahorkatiny okresu. Ombrometrická měření (1886) ukázala výsledky měření vlhkosti, množství srážek a oblačnosti – viz TABULKA čís.2.

M o n a t e	Feuchtigkeit in %	Niedererschlag			Bewölkung		
		Höhe in mm	größter		Größe: 0 = heiter 10 = trüb	T a g e	
			Tag	mm		heiter u. halb- heiter	trüb
Jänner	94.4	15.6	2.	4.0	8.5	5	26
Februar	93.8	5.2	7.	2.5	8.3	5	23
März	88.8	27.6	2.	16.8	6.7	10	21
April	74.7	47.7	10.	10.6	6.3	11	19
Mai	72.0	31.5	11.	7.4	6.0	12	19
Juni	80.1	88.4	6.	13.3	8.0	6	24
Juli	77.9	101.4	9.	50.2	6.0	12	19
August	76.6	15.3	2.	5.1	6.3	11	20
September	77.6	52.2	22.	16.6	5.0	15	15
October	87.2	14.5	11.	4.8	7.9	6	25
November	91.3	15.4	14.	2.7	8.8	3	27
December	91.3	64.6	21.	9.1	9.1	3	28
Jahresniedererschlag		479.25					

TABULKA čís.2.

Měsíce leden, únor, srpen, říjen a listopad se vyznačují nejmenšími srážkami, červen a červenec naopak největšími. První sníh padá obvykle v listopadu, třebaže vzácněji se sněžení objeví již v říjnu a není žádnou zvláštností. Stejně tak to je se sněhem v květnu. Často se objevují i mráz a

jinovatka až do konce května. - Proudý dešťů v červnu a červenci způsobují obyčejně na delší čas trvalejší snížení teplot a nestálé povětrí.

Výsledky meteorologických pozorování (zámek Kynžvart 1892) uvádí TABULKA čís.3. Průměrné množství srážek za měsíc činilo 48,95 mm, za den 1,63 mm. Počet deštivých dnů za měsíc je devět. Největší srážky v roce byly 30.dubna a sice 53,5 mm. Mrazivé měsíce s průměrnou teplotou pod 0°C jsou prosinec až březen, průměrná roční teplota činí 4,71°C. Největší vlhkost vzduchu mají měsíce září až únor, průměrná vlhkost vzduchu je 66,0%. Nejnižší dešťové srážky mají měsíce listopad až březen, nejvyšší měl květen a červen.

Výsledky meteorologických pozorování (zámek Kynžvart 1892)

Monate	Lufttemperatur nach C		Luftdruck mm		Luftfeuchtigkeit in %		Vorherrschende Windrichtung	Ombrometer			
	Monatsmittel		Monatsmittel	Jahresmittel	Monatsmittel	Jahresmittel		Niederschlagsmenge	Zahl der Regentage	Maximum in 24 Stunden	
	+	-								Tag	mm
			4,71° C		709,68 mm			66%			
Jänner		3.6	706.32		72		D	37.	13	24.	10.6
Februar		2.6	705.		72		SB	31.4	12	7.	12.8
März		2.6	708.96		59		SB	14.1	5	14.	5.2
April	4.5		709.33		55		D	75.2	9	30.	53.5
Mai	9.2		710.69		55		D	77.4	9	30.	32.6
Juni	11.9		711.12		65		SB	106.5	14	6.	39.8
Juli	13.		710.94		61		SB	66.5	10	31.	24.6
August	15.9		712.03		59		D	54.3	8	1.	16.2
September	10.9		712.62		72		SB	52.2	9	5.	11.9
October	3.6		707.42		75		SB	42.4	10	25.	12.8
November	2.5		713.66		73		SB	5.3	4	3.	4.4
December		6.2	708.15		73		SB	25.1	7	13.	10.

TABULKA čís.3.

*Pramen: WEIDL Georg - URBAN Michl - HAMMER Ludwig "Heimatkunde des politischen Bezirkes Plan" - Plan-Königswarter Bezirkslehrerverein, Plan 1896, tisk Hermann Holub Tachau*